

מאור ושמש במדבר פרשת קרח

וַיִּקַּח קָרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וָאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן.¹ פירש רש"י² ז"ל, פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא, ויקח קרח - לקח את עצמו לצד אחד כו', וזהו שתרגם אונקלוס³ יואתפליג⁴ כו'. גם אמרו ז"ל (סנהדרין קט ב)⁵ שלקח מקח רע לעצמו, וצריכים להבין מה הענין 'מקח רע'. גם הלשון של תרגום אונקלוס 'ואתפליג', כי לשון הפלגה משמע שנתחלקו שני דברים שהיו דבוקים יחד ונתפלגו. גם קשה, 'בן קהת בן לוי' וגוי פירש רש"י ולא הזכיר 'בן יעקב' שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו כו'⁶, קשה מהיכן משמע דבר זה, אי מפני שלא נאמר 'בן ישראל' כמו בהתייחסו על הדוכן⁶ - הא כמה פעמים נאמרו יחוסיהם של השבטים בתורה ולא יחס אותם הכתוב אלא עד שבטם, ולא עד יעקב⁷.

ולבאר הענין, שהקב"ה ברא העולמות בהשתלשלות בהירות וצימצומים רבים, שצימצם את בהירותו בלבושים רבים וברא בהם את העולם ומלואו, בכדי שיוכלו לקבל חסדיו והשפעות טובותיו על בריותיו. כי באם היה הבריאה בבהירות העליון - מן הנמנע היה לקבל את בהירותו, על כן השתלשל את קדושת בהירותו זה למטה מזה, עד שברא בהם העולמות. וכל ההשתלשלות העולמות, אף שהמה נחות דרגא זה מזה - אף על פי כן אין הפרש ביניהם, כי הכל דבוק חד בחבריה וכלול חד בחבריה, והכל אחדין דלא מתפרשין. אך צדיקי הדור המה העומדים בצל אל⁸ על ידי שיש בהם דעת היא המדה העליונה שבשלשה מידות חכמה ובינה ודעת - המה היוודעים הפרש שבהשתלשלות קדושה, אף שהמה ריעין דלא מתפּרָשין⁹. כמו שאמרו ז"ל בברכות (לג א) 'הבדלה בחונן הדעת' - מפני שהוא חכמה קבעה בברכת חכמה¹⁰, כי בדעת נוכל להבין ההפרש שבין הקדושות - אף שכלול חד בחבריה¹¹.

והקב"ה ברא העולמות בשתי מידות; היינו בגבורה ורחמים. וכוונת הבריאה היתה, שיכלל מדת הגבורה במדת הרחמים. והעיקר כוונת הבריאה היתה, רק להיטיב לברואיו - הוא מדת החסד, רק השייט צירף לה מדת הגבורה - בכדי שיהיה שזר ועונש. והכוונה היה לכלול הגבורה ברחמים - היינו לכלול שמאל בימין.

וקרח במחלוקתו הפריד מדת הרחמים ממדת הגבורה, והטה עצמו רק למדת הגבורה, כי לא רצה לכלול בימין¹². לכך תרגם אונקלוס 'ואתפליג'¹³ - כי השני דברים שהיה כלול זה בזה - הגבורה ברחמים, הפרידס זה מזה. וידוע, כי אברהם הוא מדת הרחמים, ויצחק מדת גבורה, ויעקב הוא הַפְרִיחַ הַתִּיכּוֹן המחבר שתי הקצוות וכולל גבורה בחסד¹⁴; וקרח עשה פירוד בין

¹ במדבר פרק טז: (א) וַיִּקַּח קָרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וָאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: (ב) וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתַיִם נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שָׁם: (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלֵהֶם רַב־לֵכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים וּבָתוֹכֶם יִקְוֶה וּמִדְּוָה תִּתְנַשְׂאוּ עַל־קֵהֶל יִקְוֶה: (ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו:

² רש"י: (א) ויקח קרח - פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח - לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה, וזהו שתרגם אונקלוס ואתפליג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת, וכן (איוב טו, יב) מה יחקך לך, לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים, כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן, (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים: **בן יצהר בן קהת בן לוי - ולא הזכיר בן יעקב**, שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר (בראשית מט, ו) ובקהלם אל תחד כבודי. והיכן נזכר שמו על קרח, בהתייחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר (ד"ה א' ו, כב - כג) בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל: **ודתן ואבירם** - בשביל שהיה שבת ראובן שרוי בחנייתם תימנה, שכן לקהת ובניו החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו, או לרשע או לשכנו. ומה ראה קרח לחלוק עם משה, **נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור**. אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו'. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה, לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדראות, רובן משבט ראובן שכניו, והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו, שנאמר נשיא עדה קריאי מועד, ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קרואי העדה, והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה. אמר להם חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה:

³ תרגום אונקלוס: (א) **ואתפליג** קרח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בר פלית בני ראובן:

⁴ תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קט עמוד ב: ויקח [קרח] אמר ריש לקיש: שלקח מקח רע לעצמו. **רש"י**: מקח רע - התחיל בקטטה.

⁵ מדרש תנחומא (ורשא) פרשת קרח סימן ד: (ד) [טז, א] בן יצהר בן קהת בן לוי ולמה לא כתיב בן יעקב או בן ישראל זשה"כ (בראשית מט) בסודם אל תבא נפשי וגו' בסודם אל תבא נפשי אלו המרגלים ובקהלם אל תחד כבודי זה קרח, אמר יעקב לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע לא במרגלים ולא במחלוקתו של קרח יזכר שמי על אותן רשעים שעתידיים להכעיס,

⁶ דברי הימים א פרק ו: (טז) וְאֵלֶּה אֲנָשֵׁי הָעֵמִיד דָּנִיד עַל־יְדֵי־שִׁיר בֵּית יִקְוֶה מִמְּנֹחַם הָאָרוֹן: (יז) וַיְהִי מִשְׁרָתֵי לִפְנֵי מֹשֶׁה אֶהְלֵמוֹעַד בְּשִׁיר עַד־בָּגוֹת שְׁלֵמָה אֶת־בֵּית יִקְוֶה בִּירוּשָׁלַם וַיַּעֲמֵדוּ כְּמִשְׁפָּטָם עַל־עַבְדֵּיהֶם: ... (כב) בֶּן־תַּחֲת בֶּן־אֲסִיר בֶּן־אֲבִי־סָפָ בֶּן־קָרַח: (כג) בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קֵהֶת בֶּן־לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל:

⁷ מזרחי (רא"ם) טז פסוק א: כיון שדרך כל המתיחסים לעלות עד השבט ותו לא, לא היה ראוי לתת טעם אלא על מה שהוזכר שמו בהתייחסם על הדוכן, שלא כמנהג.

⁸ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד א: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: **בצלאל על שם חכמתו נקרא**. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך, ואמר לו: עשה ארון וכלים ומשכן. אמר לו: משה רבינו, מנהגו של עולם - אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר: עשה לי ארון וכלים ומשכן! כלים שאני עושה - להיכן אכניסם? שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא: עשה משכן ארון וכלים. אמר לו: **שמה בצל אל היית וידעת!**

⁹ חכמה ובינה נקראים אחים ורעים שאינם פורשים ונפרדים זה מזה

¹⁰ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג עמוד א: הבדלה בחונן הדעת. מאי טעמא? אמר רב יוסף: מתוך שהיא חכמה קבעה בברכת חכמה; ורבנן אמרי: מתוך שהיא חול לפיכך קבעה בברכת חול. **רש"י**: מתוך שהיא חכמה - החכם יודע להבדיל בין קדש לחול ובין טמא לטהור.

¹¹ מאור עינים דברים ואתחנן: ומבלעדי הדעת א"א להיות בו אחדות כל המדות לטוב ולא כח ההבדלה בין טוב לרע וכמ"ש בש"ס (ירושלמי ברכות פ"ה, ה"ב) אם אין דעת הבדלה מנין שלכך קבעו ברכת הבדלה בחונן הדעת.

¹² בזה מבאר כוונת הגמרא שלקח מקח רע לעצמו

¹³ ובזה מיושב לשון איפליג כי קרח הפריד דבר שלם שהיה דבוק יחד לשני דברים

¹⁴ וכוחו מתפשט לכל העולמות ובכל הספירת

הגבורה והרחמים, על כן לא נאמר אצלו 'בן יעקב' כי הפריד עצמו ממדת יעקב, ויעקב התפלל על זאת שלא יִזְכָּר שמו על קרח, כי קרח הפריד עצמו ממדתו, כנ"ל¹⁵.

עוד בפסוק הנ"ל וַיִּקַּח קָרַח. בפירוש רש"י, פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא וכו', **בן יצהר בן קהת בן לוי** ולא הזכיר בן יעקב, שביקש יעקב רחמים על עצמו שלא יִזְכָּר שמו על מחלוקתם, שנאמר (בראשית מט ו) **וַיִּבְרָכֶם אֶל תַּחַד פְּבְדֵי וְגו'.** והנה לכאורה הוא תמוה, ולמה התפלל שלא יזכר שמו במחלוקתו של קרח דוקא, ולמה לא התפלל שלא יִזְכָּר שם של בנו 'לוי', וכן 'קהת' ו'יצהר' שהיו גם כן צדיקים גדולים, ולמה הקפיד על שמו דוקא¹⁷.

ונראה לתרץ בהקדם משנה י"ז פרק ה' דאבות וזה לשונו¹⁸: כל מחלוקת שהיא לשם שמים - סופה להתקיים וכו', איזהו מחלוקת שהיא לשם שמים - זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים - זו מחלוקת קרח וכל עדתו וכו'. והנה ידוע לכל דברי אדמו"ר איש האלקים מו"ה אלימלך זצוק"ל בספרו נועם אלימלך שפירש על מחלוקת קרח וכל עדתו, שדקדק בדברי המשנה הנ"ל שאמרו ז"ל 'ושאינה לשם שמים - זו מחלוקת קרח וכל עדתו', הוה ליה למימר 'ושאינה לשם שמים - זו מחלוקת קרח ומשה ואהרן'. ומפרש הוא ז"ל, שקרח היה חולק עם עדתו¹⁹, שהם בעצמם גם כן היו שונאים זה את זה²⁰, וכל אחד רצה להיות ראש, רק מפני שרצו לחלוק על משה רבינו ואהרן - עשו שלום לפי שעה. וזהו מחלוקת קרח וכל עדתו - שבין קרח ועדתו היה גם כן מחלוקת, עיין שם בספרו הקדוש²¹.

והנה ארחיב ביאור ואוסף נופך מַשְׁלֵי; דהנה יש לדקדק במשנה הנ"ל, למה לא אמר המשנה 'זו מחלוקת בית שמאי ובית הלל' ולמה נקט 'מחלוקת שמאי והלל'. ונראה דנקט דוקא שמאי והלל, לפי ששמאי והלל הִלְקוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם דוקא, זה אמר הלכה כך היא - כך צריך להיות תכשיטי כלה²², וזה אמר לא כך, אלא כך היא ההלכה - וכך צריך להיות תכשיטי כלה²³; ולא היה כוונתם לְשֵׁם פְּנִיָה בעולם כלל, רק לשם שמים כנ"ל; לאפוקי תלמידיהם דהיינו בית שמאי ובית הלל, היה בנמצא ביניהם כמה וכמה שכוונתם היה לאיזה פְּנִיָה, שזה אמר שרבי שלי גדול ביותר ואיש האלקים, וזה אמר שרבי שלי גדול ביותר, והיה מעורב בגיאות וגדלות וכדומה פְּנִיּוֹת אחרות. והגם שהיה קיום למחלוקת שלהם גם כן - זה היה מפני שהיה מחלוקתם מעורב עם אמת, זה נתן קיום להחזיק המחלוקת שיהיה קיום; אבל כולה לשם שמים לא היה כי אם מחלוקת שמאי והלל גופייהו, שהיה צלול וברור לשם שמים, על כן נקט התנא איזה מחלוקת שהיא לשם שמים זה מחלוקת שמאי והלל דוקא²⁴.

וההיפוך היה מחלוקת קרח וכל עדתו וכפירוש אדמו"ר זצוק"ל הנ"ל, שלא היה כלל בו שום נידנוד אמת כלל ואפילו כחוט השערה - על כן לא היה קיום כלל, כמו שפירש רש"י (במדבר יג כז)²⁵ כל דבר שקר שאין בו קצת אמת אין לו קיום, ומיד בבוקר

¹⁵ ומיושב בזה מהיכן למד רש"י שלא הזכיר קרח בן יעקב לפי שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו כיון שקרח נפרד ממידתו של יעקב ובוודאי התפלל יעקב שלא יזכר אצלו

¹⁶ בראשית פרק טז פסוק ו (ויחי): בַּסֶּדֶם אֶל-תְּבֵא נַפְשִׁי בַּקְּהֵלָם אֶל-תַּחַד כְּבֹדִי כִּי בְּאֶפֶס הָרְגוּ אִישׁ וּבְרָצֹנָם עֶקְרוּ-שׁוֹר:

¹⁷ אור החיים טז פסוק א: יש להעיר על דבר אמת למה יזכיר ה' זכרון הצדיקים יצהר קהת לוי במעשה בלתי הגון כזה ומה צורך יש בדבר, ורז"ל אמרו (שם) שהתפלל יעקב על עצמו שלא יזכר במעשה זה משמע שצריך היה לזכור אלא שהתפלל, ואני מתפלא גם על אותם שהזכיר.

¹⁸ משנה מסכת אבות פרק ה משנה יז: כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

¹⁹ מלבי"ם במדבר פרק טז פסוק א - ב: ויקח קרח, הנה אמרו חז"ל באבות כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים וכל מחלוקת שאינה לש"ש אין סופה להתקיים איזו היא מחלוקת שהיא לש"ש זו מחלוקת הלל ושמאי ואיזו היא מחלוקת שהיא לש"ש זו מחלוקת קרח ועדתו, והיה ראוי לאמר זו מחלוקת קרח ומשה, כמ"ש זו מחלוקת הלל ושמאי, אולם חז"ל למדונו שמחלוקת שהיא לש"ש, כל כת משני צדדי החולקים מתאחדת בעצמה כי כלם מתכונים לתכלית אחת לש"ש, אולם מחלוקת שאינה לש"ש רק מפני אהבת הכבוד ואהבת עצמו, אז יש מחלוקת ונגוד גם בין האנשים שהתאחדו לעמוד בצד אחד, כי כל אחד מן היחידים מכין תועלת עצמו ומתנגד לכונת חברו שהוא ג"כ מכין תועלת עצמו, כענין שה' מחלוקת גם בין קרח ועדתו, כי כל אחד מהעדה הרעה הזאת התכוין כוונה אחרת מתנגדת לזולתו

²⁰ פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא דף נב עמוד ב: שהרי הרשע אין לו שלום שנאמר (ישעיה נז) אין שלום אמר (אלהים) [אלהי] לרשעים.

²¹ נועם אלימלך הוספות ליקוטי שושנה: איזה היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי* ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח ועדתו (אבות פ"ה מ"ז)* לכאורה הוה לו לומר מחלוקת קרח ועדתו עם משה* כמו במחלוקת שלשם שמים נאמר מחלוקת הילל ושמאי. אך הענין, דהנה עינינו רואות כמה בעלי מחלוקת העומדים על הצדיקים ודוברים על הצדיק בגאווה ובוז* ומי יודע להבחין אם כוונתם כדי לקנות ולבזות צדיקי אמת אם כוונתם לשמים כאשר יגידו בפיהם כמה בני אדם שכוונתם לשמים וגם לומדי תורה נמצאים במחלוקת זו באומרם כוונתם לשמים* אך בזאת יבחנו אם אמת אתם שכוונתם לשמים, דהיינו אם אנו רואים שחבורתם שלימה כולם כאיש אחד חברים בכל אופנים אזי בודאי כוונתם שלימה לשמים* כי כן הוא הדרך של הצדיקים גמורים ואמיתים שנפשם שפורה זה בזה באהבה רבה וחביבות ואוהב את חברו יותר מגופו ולא יקנא איש באחי בראותו גדולות חברו ישמח נפשו ויגל בלבבו ויצפה עוד לגדולותו שיתגדל ויתנשא יותר ויותר* אבל אם אנו רואים בני אדם בעלי מחלוקת שאין להם התחברות רק להמחלוקת יבערו כולם כאחד* אבל בשאר התחברות לבביהם פרודות וחלוקות ולא יוכל אחד לראות בגדולת חברו ויתאוה תאוה להיקום אשר ברגליהם זה ממונו וגדולת חברו יהי לו* זה האות שאש התבערה המצה ומריבה אשר תבער בעדתם יחד שכם אחד, אין זה כי אם רע לב וזדון לבם השיאם קנאת איש מרעהו לדבר על הצדיקים עובדי ד' באמת* וזהו שאמר התנא ואיזה מחלוקת שאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח ועדתו, רצה לומר שהם היו ר"ן איש והתאוו כל אחד כהונה גדולה כפירוש רש"י ז"ל ונמצא גם ביניהם היה לבם פרודות וחלוקות, רק נגד משה רבינו היו כולם כאחד בעצה רעה לחלוק עליו: וזהו קרח ועדתו, רמז כנ"ל שהיו לב קרח ועדתו נפרדות זה מזה, אבל צדיקים לבביהם דבוקות זה בזה וכל מעשיהם לשם שמים וקל להבין*

²² הכלה היא השכינה

²³ זוהר חדש כרך ב (מגילות) מגילת שיר השירים דף ז עמוד א: אתאן עולימתהא מקרבין לה לתקנא [לה] דא אמר מותר ודא אמר אסור דדא איהו קישוטא דכלה כד מקשטי לה. דא אמר כד מקשטי הכי אזלא קישוטא דא. ודא אמר לאו הכי. דא אמרה קישוטא דרישא הכי אסיר ומהדק. ודא אמרה כיפה דרישא מותר בסטרא דא ואסיר ומהדק בסטרא דא. דא אמרה קישוטא דדהבא דא בלבוסא דא איהו פסול למהוי קישוטא לגבי דא. ודא אמר כשר ויאות הוא לאתחזאה דא בדא וכל דא איהו תיקונא וקישוטא דכלה.

²⁴ רבי מתתיהו היצהרי מסכת אבות פרק ה משנה טז: ולזה נראה לי שלקח לשם שמים מחלוקת הלל ושמאי, ולא מחלוקת בית הלל ובית שמאי, כי הם חלקו בהרבה מקומות בית הלל ובית שמאי, והלל ושמאי לא נחלקו רק על (חמישה) [שלשה] דברים כדאיתא בפ"ק דשבת (יד ע"ב, עיין שם), לפי שהיו ביניהם לפעמים עצומים ונצוחים כדאיתא בפרק המקדש (קידושין נב ע"ב) אל יכנסו תלמידי הלל כאן שקנתרין הם, ולא ללמוד תורה באים.

²⁵ במדבר פרק יג פסוק כז (שלח): וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנּוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-פְּרִיָהּ:

היה קץ נסוף למחלוקת ונגמר הדבר מיד, ונעשה דין בהם²⁶. ואילו היה במחלוקת קרח מעט מעורב באמת כל שהוא - היה חלילה נמשך המחלוקת. ומאין היה נמשך זה שלא היה במחלוקת קרח שום נדנוד אמת, והלא קרח היה פקח גדול והיה לו לערב במחלוקתו כל שהוא מאמת והיה לו קיום זמן מה - זה בא מחמת שיעקב אבינו ע"ה ראה זה ברוח הקודש, והתפלל שלא יזכר שמו של יעקב במחלוקתם, כידוע שמדת יעקב אבינו ע"ה היתה מדת אמת, ואילו היה נזכר שמו של יעקב אבינו ע"ה - היתה חזוק חלילה למחלוקת. וזה שפירש רש"י ז"ל ולא נאמר בן יעקב לפי שיעקב ביקש רחמים על עצמו דייקא שלא יזכר שמו במחלוקתו של קרח וכו' כדי שלא יהיה שום תערובת אמת כלל, וממילא תתבטל המחלוקת תיכף ומיד, כנ"ל²⁷.

עוד על פסוק הנ"ל ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי וגו'. פירש רש"י ז"ל ולא הזכיר בן יעקב, לפי שיעקב בקש רחמים וכו'. ויש לדקדק, מה קושיתו למה לא הזכיר בן יעקב מיהי תייתי להזכירו, אדרבה הא גופא קשיא למה הזכיר בן וגו' עד לוי. עוד יש לדקדק בפסוק **ויקהלו על משה ועל אהרן וגו'**, ופירש רש"י ז"ל²⁸ יכולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה וכו' לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו; וקשה, מה היה כוונתם בזה שכולם שמעו בסיני אנכי וגו'. ותו קשה, שקרח פקח היה מה ראה לשטות זה לחלוק על משה ואהרן; ומה שפירש רש"י ז"ל²⁹ יתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל - היכן מרומז זה בפסוק²⁹.

ונראה לי דהענין הוא כך, דמצינו שהעבירה החמורה מכה לפנייה ולאחריה³⁰, כאמרם ז"ל (סנהדרין צו א)³¹ גבי אברהם אבינו (בראשית יד יד)³² ויִרְדֹּף עַד דָּן - שם תִּשָּׁשׁ לְחֹן שְׂרָאָה שְׁבִינֵי כו'. וגם אמרו ז"ל (במדב"ר יט טו) על פסוק פרשת חקת (במדבר כ טו)³³ וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבִתָּינוּ - שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות בא וכו'³⁴. גם כתיב בפירוש (שמות כ ז) פֶּקֶד עֲוֹן אֲבֹת עַל בְּנֵיהֶם עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים, דהיינו באם האדם חוטא אזי מגיע הפגם עד דור רביעי, וצריכים הם לעמל ויגיעה רבה להסיר מעליהם הפגם של אביהם הראשון. והוא הדין למפרע מכה החטא עד דור רביעי אל האבות הקודמים³⁵.

רש"י: (כז) זבת חלב ודבש הוא - כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו, אין מתקיים בסופו:

²⁶ במדבר פרק טז: (ה) וַיִּדְבֹּר אֶל-קָרַח וְאֶל-כָּל-עַדְתּוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיֵּדַע יִלְקַח אֶת-אֲשֶׁר-לֵוִי וְאֶת-הַקֹּדֶשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְסֹר-בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:

במדבר פרק טז: (לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וַתַּבְלַע אֹתָם וְאֶת-בֵּיתֵיהֶם וְאֶת כָּל-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לְקָרַח וְאֶת כָּל-הַבְּרָכּוֹת:

²⁷ ובזה מיושב למה התפלל יעקב דווקא על שמו שלא יזכרה מחלוקתו של קרח ולא התפלל על לוי קהת ויצהר

²⁸ רש"י במדבר פרק טז: (ג) רב לכם - הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים - כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו - אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחריך כהונה, לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך (שמות כ ב), כל העדה שמעו:

²⁹ ר' עובדיה מברטנורא (עמר נקא): ודתן ואבירם בשביל שהיה שבט ראובן וכו' עד מה ראה קרח לחלוק נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל וכו'. קשה שהרי לא מצינו במקרא שנתרעם קרח על הנשיאות הזה כלל ועיקר ולא היה מערער אלא על הכהונה וכן אמר לו משה ובקשתם גם כהונה.

³⁰ בראשית רבה (וילנא) פרשה מג סימן ב (לך לך): וירדוף עד דן שם עבודת כוכבים היא ומכה מלפניה ומאחריה, מכה מלפניה וירדוף עד דן ומכה מאחריה (ירמיה ח) מִדָּן נִשְׁמַע נַחֲרַת סוֹסוּ.

ירמיהו פרק ד פסוק טו: כִּי קוֹל מִגִּיד מִדָּן וּמִשְׁמִיעַ אֶזְנוֹ מִהָר אֶפְרָיִם:

רש"י: גדולה היא עבירה ששוברת לפניה ולאחריה לפניה מימות אברהם שנאמר וירדוף עד דן (בראשית יד) כיון שהגיע לדן תשש כחו שעתידין בניו לעבוד שם עכו"ם ולאחריה בחורבן הבית שנאמר כי קול מגיד מדן:

³¹ תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צו עמוד א: וירדף עד דן. אמר רבי יוחנן: כיון שבא אותו צדיק עד דן - תשש כחו, ראה בניו שעתידין לעבוד עבודה זרה בדת, שנאמר וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדת, ואף אותו רשע לא נתגבר עד שהגיע לדן, שנאמר מִדָּן נִשְׁמַע נַחֲרַת סוֹסוּ.

³² בראשית פרק יד פסוק יד (לך לך): וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבַּח אַחִיו וַיִּרְקַע אֶת-חֲנִיכָיו וַיִּלְדִּי בֵיתוֹ שְׁמֵגָה עֶשֶׂר וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד-דָּן:

³³ במדבר פרק כ פסוק טו (חקת): וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִם וְנִשְׁבַּח בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבִתָּינוּ:

רש"י: ולאבותינו - מכאן שהאבות מצטערים בקבר, כשפורענות באה על ישראל:

³⁴ במדבר רבה (וילנא) פרשה יט סימן טו (חקת): וירדו אבותינו מצרימה מה טיבן של אבות כאן שנאמר וירעו לנו מצרים ולאבותינו שכל זמן שישאל בצרה אף הן בצרה.

³⁵ עבודת ישראל במדבר פרשת פינחס: כשהאדם עושה הטוב בעיני ה' מעורר שורש נשמתו עד אבותיו ואבות אבותיו ומאיר לכולם באורו הקדושה. וכן כשחש ושלום האדם פוגם במעשיו באיזה ענין, לא די שפוגם את עצמו אלא גם בשורשו באבותיו ובאבות אבותיו

והנה אמרתי על פסוק בפרשת יתרו (שמות כ טז) ³⁶ דַּבַּר אֶתְּהָ עֲמִנּוּ וְנִשְׁמַעְהָ וְגו' ³⁷, גם בפרשת ואתחנן ³⁸ כתיב (דברים ה כ - כב) ³⁹ וְתִקְרְבוּן אֵלַי כָּל רֹאשֵׁי וְגו' וְתִאמְרוּ הֵן הִרְאָנוּ וְגו' וְעֵתָה לָמָּה נָמוּת וְגו'. ויש לדקדק, הלא הם בעצמם אמרו (שם פסוק כ) הַיּוֹם הַזֶּה הִרְאָנוּ כִּי יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וְחָי, וְחִזְרוּ תִיכַף וְאָמְרוּ 'לָמָּה נָמוּת'. אמנם הענין הוא כך, שישראל במעמד הגדול הזה ראו מראות גדולות - מרכבות העליונים ⁴⁰, וְיָרְאוּ בְעַצְמָם שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִיְדֵי טַעוֹת חֲלִילָה ⁴¹, כאשר מציינו בהארבעה שנכנסו לפרדס ⁴², וְיָרְאוּ לַנֶּפֶשׁ שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ חִיּוּ לְקַצֵּץ בְּנִטְיֹתָי ⁴³, והא ראייה ⁴⁴ ששמש שור מהארבע חיות נושאי הכסא ⁴⁵, על כן אמרו דבר אתה עמנו ונשמעה וְגו' פן נמות פירוש, נפול ממדריגה שלנו, כאמרם מאן דנפל ממדריגה שלו - מיתה היא לגביה ⁴⁶, שלא כל מוחא סביל לראות מראות כאלו. על כן אמר הקדוש ברוך הוא היטיבו כל אשר דברו וְגו' ליראה אותי, לפי שהבין כוונתם שאמרו זאת מחמת יראת ה' - שלא יבואו חיו לידי טעות.

³⁶ שמות פרק כ פסוק טז (יתרו): וְיִאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דְבַר־אֶתְהָ עֲמִנּוּ וְנִשְׁמַעְהָ וְאֵל־יְדַבֵּר עֲמִנּוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת:

³⁷ מאור ושמש במדבר רמזי שבועות: אם הוא רואה או שומע איזה מדריגה - צריך לזהר מאד שלא לפנות אליו ויחשבה בעיניו, אלא ימאס בה שאדרבה זאת הוא למופת שעדיין לא הגיע לתכלית האמיתית. וכן מציינו באברהם אבינו שהיה חותר ומבקש לידע מאלהותו יתברך, היה מעיין בתחבולה בחמה ולבנה ומזלות, עד שידע שהם נבראים. ואפילו בעולם המלאכים ושופרים וחיות הקדוש היה חותר ומבקש ומעיין ודורש בשכלו עד שהשיג גבולם, ולא השקט עד שהשיג האין - סוף ב"ה שברא כל העולמות כולן, ונתבדק בו יתברך שמו. כן צריך האדם לדחות ממאלו כל המדריגות של כל העולמות כולן, עד שנשעה דבוק באין סוף ב"ה. ולפעמים מנסים לאדם בזה, לראות אם יפנה למדריגות, ואם ח"ו פונה אליהם - יוכל לבוא ח"ו לידי טעות. ואיתא בזוהר הקדוש שהיה כמה כמות במתן תורה שפנו עצמם אל הקולות ולפידים, ועל ידי זה לא זכו לתכלית התורה. וזה פירוש הפסוקים הנ"ל וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים וְגו' וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק רצה לומר, שהיו רואים אחר מתן תורה שבמתן תורה היו רואים קולות ולפידים וזה הוא לאות שלא באו עוד לתכלית השלימות, שאם היו דבוקים בו יתברך - לא היו רואים ושומעים מאומה כ"ל, ועל זה דָּהָ לַבֶּם. וזהו שאמרו בגמרא הני קולות קודם מתן תורה היו רצה לומר, כיון שהיו רואים קולות ולפידים - לא הגיעו לתכלית השלימות כמו קודם מתן תורה. וינעו ויעמדו מרחוק רצה לומר, שיראו לנפשם שהם רחוקים מאין - סוף ב"ה. ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות פירוש, שמשעה נתעלה יותר מהם ונתבדק באין סוף ב"ה והשיג התורה הקדומה, אשר עליה נאמר (משלי ח ל) וְאָהֳרָה יֶאֱרָא אֶמּוֹן, וזהו ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו. ואתה דבוק באין סוף ב"ה, ואל ידבר עמנו אלהים - כי אין אנו שומעים מפי הגבורה אלא כפי ערכינו קולות ולפידים, ומתיראין אנחנו פן נמות רצה לומר, שעל ידי זה יבואו לנפילה יותר ממדריגתם חלילה, ונפילה ממדריגה זהו בחינת 'מיתה'. ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים רצה לומר, שהוא מנסה אתכם אם תפנו אליהם - או אם תמאסו אותם, לבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו.

³⁸ מאור ושמש דברים ואתחנן: וְתִקְרְבוּן אֵלַי וְגו' וְתִאמְרוּ הֵן הִרְאָנוּ וְגו' הַיּוֹם הַזֶּה רִאִינוּ כִּי יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וְחָי וְעֵתָה לָמָּה נָמוּת כִּי תֵאָכְלוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה וְגו'. ויש להבין, הלא זה סותר למה שאמרו מקודם, שהרי אמרו הַיּוֹם הַזֶּה רִאִינוּ כִּי יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וְחָי. אמנם יראה לומר, כי הנה ידוע אשר הקליפות הם רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת ונוגה וְגו' (יחזקאל א ד), ואתם ראה יחזקאל קודם שראה המרכבה, והם סובבים הקדושה. וכל הנכנסין לפרדס ולעבור בעולמות העליונים - צריכים לשבר ולעבור תחילה באותם הקליפות. והיותר קשה לעבור, הוא בקליפת 'אש מתלקחת', כי ח"ו יכולין לשקוע בה. ולכן הארבעה שנכנסו לפרדס (חגיגה יד ב) לא יצאו פְּלִים בשלום. והנה גם במעמד הר סיני שידה עליו המרכבה, גם כן נאמר את כל הדברים האלה דיבר ה' וְגו' מתוך לבא הענן והערפל וְגו', ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך - רומז גם כן על אותן הקליפות, ולכן אמרו ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדולה רומז גם כן לקליפות 'אש מתלקחת' הנ"ל, ולכן בחרו במשה רבינו שיעבור ויקרב עבורם, בכדי שישבר אותן הקליפות ברוב צדקתו, כי יָרְאוּ לַנֶּפֶשׁ לעבור בהם.

³⁹ דברים פרק ה (ואתחנן): (כ) וַיְהִי כִשְׁמַעְכֶּם אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהִקְרָה בְעַרְבֵי בַּיִת וְתִקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רֹאשֵׁי שְׁבִטֵיכֶם וְזָקְנֵיכֶם: (כא) וְתִאמְרוּ הֵן הִרְאָנוּ יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבֹדוֹ וְאֶת־גְּדֻלּוֹ וְאֶת־קוֹלוֹ שִׁמְעָנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רִאִינוּ כִּי יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וְחָי: (כב) וְעֵתָה לָמָּה נָמוּת כִּי תֵאָכְלוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם־יִסְפְּיֹם אֲנַחְנוּ לְשִׁמְעַתְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד נִמְתָּנוּ:

⁴⁰ ריקאנטי במדבר פרק א פסוק א (במדבר): ובעבור כי השכינה היתה שרויה בתוכם, על כן עשו משכנה כתיקון המרכבה עליונה, ותקנו לה ארבע דגלים, רמז לארבע מחנות שכינה, והסימן מרכבו ארגמן [שיר השירים ג, י], א'וריאל, ר'פאל, ג'בריאל, מ'יכאל, נ'וריאל, רמז שהיא רוכבת על ד' חיות המרכבה, שנאמר [יחזקאל א, ג] היא מתהלכת בין החיות, מלת היא רומזת לשכינה

⁴¹ מאור ושמש במדבר רמזי שבועות: ואיתא בזוהר הקדוש שהיה כמה כמות במתן תורה שפנו עצמם אל הקולות ולפידים, ועל ידי זה לא זכו לתכלית התורה.

⁴² תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יד עמוד ב: תנו רבנן: ארבעה נכנסו לפרדס, ואלו הן: בן עזאי, ובן זומא, אחר, ורבי עקיבא. אמר להם רבי עקיבא: כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים! משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. בן עזאי הציץ ומת, עליו הכתוב אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו. בן זומא הציץ ונפגע, ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכל דרך פן תשבועו והקאתו. אחר קיץ בניטעות. רבי עקיבא יצא בשלום. רש"י: אחר קיץ בניטעות - קלקל ועיות כשנכנסו לפרדס ומקצץ בניטעות, ולפי שדימה אותן בתחלת הדברים לנכנסו לפרדס, נקט לישנא דקיץ בניטעות.

⁴³ מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת חגיגה דף יד עמוד ב: פרדס כו'. עיין פרש"י ותוס' ופי' בערוך כינה פרדס מענין ג'ע' שהיא גנוזה לצדיקים כך אותו מקום הוא בערבות שהנשמות של צדיקים צרות בו ע"כ גם כתבו שעל שם זה קאמר באחר שקצץ בניטעות של פרדס הזה ועיין בכל דברים אלו בע"י באורך בשם הגאון רבינו האי ע"ש: ובספר ישן מצאתי וז"ל נכנסו לפרדס החכמה והיא חכמת אלהות בן עזאי הציץ ומת מתוך שדבקה נפשו באהבה רבה דבקות אמתי בדברים עליונים שהם יסודה והציץ באור הזהיר נתפרדה מן הגוף ונתפשטה מכל מקרי הגוף באותה שעה ראתה מנוחה כי טוב ולא שבה עוד למקומה וזו מעלה גדולה ע"כ נאמר יקר בעיני ה' גו' ולא כדברי המפרשים שראה שכינה ומת שנאמר כי לא יראני האדם וכן דאם כן עשיתם בן עזאי גדול ממששה רבינו עליו השלום. בן זומא הציץ ונפגע שלא היה שלם במעלות וביישוב הדעת כבן עזאי ומתוך שהציץ גם הוא באור בהיר יותר ממה שהיתה דעתו סובלת נתבלבלו אצלו הדברים ונטרפה דעתו כאדם נפגע שאינו משיג הדברים על בורין וזהו פן תשבועו והקאתו ואלישע אחר השיג שזכיות ישראל הם בידו וחשב שהם ב' רשויות ולכן נקרא מקצץ בניטעות שקיץ הדברים המיוחדים והפרידן זה מזה ואמר שהם ב' רשויות וזהו בכלל עובד אלהים אחרים שע"כ נקרא אחר והיודע סוד אלהים אחרים יודע זה על בורין ומה שאמר דאפקוהו למטטרון ומחיוהו שיתין פולסין דנורא כך הראו לו לאחר לפי מחשבתו הבווערת כדי להודיעו שאין שם אלא רשות א' בלבד וי"ל עוד מחיוהו ס' פולסין דנורא שנתוסף כח האש האוכלת מאש הגדולה של מעלה לגזור על אחר גזר דין קשה שאם אין אתה אומר כן מטטרון מה עשה: ר' עקיבא עלה בשלום וירד בשלום עליו הכתוב אומר משכני אחרך כו' שהיה רע"ק שלם בכל מיני השלימות וכשהגיע לגבול ששכל האנושי א"א להגיע אליו עמד ולא הרס לעלות אל ה' וע"כ נאמר עליו משכני אחרך וְגו' כלומר שנמשך אחר המושך ולא נכנס לפניו מן הגבול

⁴⁴ שאכן באו ב"ה במתן תורה לידי פגם וטעות בראותם מרכבות העליונים

⁴⁵ שמות רבה (וילנא) פרשה מג סימן ח (כי תשא): ראה ראיתי את עני עמי, וזהו קול של עגל קול ענות אנכי שומע ועד שלא גאלתם אמרת לי שהם עושים את העגל ועכשיו שעשו אותו אתה מבקש להרגן, לכך הזכיר יציאת מצרים בסניגוריא שלו, אמר רבי פנחס הכהן בן חמא בשם רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינא מהו ראה ראיתי אמר הקדוש ברוך הוא למשה אתה רואה אותן עכשיו ואני רואה אותם היאך מתבוננים בי אני יוצא בקרוכין שלי שאתן להם את התורה שנאמר (תהלים סח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן והם שומטין אחד מן טטראמולין שלי שכתוב (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל, לפיכך אמר משה למה ה' יחרה אפך, אתה היית יודע אותם ועכשיו אתה כועס עליהם על שעשו העגל.

⁴⁶ נפילה מהקדושה נקראת מיתה כמו: זוהר - האדרא רבא כרך ג (במדבר) פרשת נשא דף קלה עמוד ב: כל מאן דנחית מדרגא קדמאה דהוה ביה, קארי ביה מיתה כמה דאת אמר (שמות ב) וימת מלך מצרים דנחת מדרגא קדמאה דהוה קם ביה

וכן נהג ה' עמהם אחר כך כשהוקם המשכן צוה (ויקרא טז ב) שלא לבוא בקדש הקדשים רק כהן גדול ביום הכפורים, וגם בשעת סילוק המסעות צוה הקדוש ברוך הוא (במדבר ד יט - כ) ⁴⁸ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ וגו' וְלֹא יָבֹאוּ לְרָאוֹת, ועשה משמרת למשמרת שלא יביטו בדברים המקודשים. וגם אמרו ז"ל (תנחומא תשא לא) ⁴⁹ אין לך יפה מן הצניעות, לפי שמעמד הר סיני היה בפומבי - שלטא ביה עינא בישא.

אמנם קרח היה מנושאי הארון (במדב"ר יח ג) ⁵⁰, היה מתאוה לראות בשעת פירוק המשכן והארון וכלים המקודשים, אמנם הנשיא אליצפן בן עוזיאל מסתמא היה מזהיר אותם שלא יבואו לראות. וזה היה קנאתו של קרח על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל - על שמנע אותו מלהביט

וזה מרומז בפסוק **כי כל העדה וגו' ופירש רש"י** ז"ל כל העדה שמעו, וקושינו מה זה נשתנה עכשיו ממעמד הר סיני שכולם שמעו וראו מראות נפלאות ועתה מונעים אותו מלהביט בארון וכליו - אין זה רק כי מדעתם עשו לעצמם התנשאות זה על זה - **ומדוע תתנשאו וגו'**. על כן אמר להם משה **זאת עשו קחו לכם מחתות וגו' והיה האיש וגו'** כלומר, מהקטורת תבחנו שהקב"ה רצונו וחפצו שרק כהן גדול יקטירו **והזר הקרב יומת** רצה לומר, שיהיה בצניעות. לא כאשר היה במעמד הר סיני - שראו כולם מראות גדולות ונפלאות, וכאשר בקשו ישראל בעצמם דבר אתה עמנו ונשמעה וכאשר הסכים הקדוש ברוך הוא עמהם.

ונחזור לעניינינו, דהנה קרח פגם עד מאד במחלוקתו שִׁפְפָר בתורה מן השמים ⁵¹, וכבר אמרנו שהפגם מגיע למפרע עד דור רביעי, נמצא היה מהראוי שיגיע הפגם עד יעקב חלילה, ובאמת לא מצינו בפסוק שהזכיר רק עד לוי - לְרִמְזוּ שעד שֶׁם הגיע, והוא דור שלישי למפרע. על כן הקשה רש"י ז"ל למה לא הזכיר 'בן יעקב', על כן מתרץ רש"י ז"ל שיעקב בקש רחמים כנ"ל ⁵². ועיין באור החיים הקדוש (שמות כ ה) ⁵³ ותמצא, שִׁחְטָא פוגם למפרע עד דור רביעי

⁴⁷ ויקרא פרק טז פסוק ב (אחרי מות): וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן אַחִיךָ וְאַל־יָבֹא בְּכַל־עַתְּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בְּעֵנֶן אֶרְאֶה עַל־הַפָּרֹכֶת:

⁴⁸ במדבר פרק ד: (יט) וְזֹאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחִיּוּ וְלֹא יָמוּתוּ בְּגִשְׁתֶּם אֶת־קֹדֶשׁ אֶהְרֹן וּבְנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עַבְדוֹתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו: (כ) וְלֹא־יָבֹאוּ לְרָאוֹת כְּבֹלַע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְנָמוּתוּ: פ

תלמוד בבלי מסכת יומא דף נד עמוד א: ולא יבאו לראות כבלע את הקדש, ואמר רב יהודה אמר רב: בשעת הכנסת כלים לנרתק שלהם!

רשב"ם: (כ) כבלע את הקדש - כשסותרין את ההיכל נגלה, ואם יראו ימותו. כמו שמצינו באנשי בית שמש כי ראו בארון י"י. כבלע. כמו בלע י"י, ודרך אורחותיו בלעו, בלע כל ארמונתיה, ומאשריו מבולעים. וכן כת' למעלה שמשעה שהיו מתחילין לפרק את המשכן היו מתרחקים בני קהת, כדכת' ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה והורידו את פרכת המסך וכל הפרשה עד וכלה אהרן ובניו לכסות וגו' ואחרי כן יבאו בני קהת:

רמב"ן: בעבור היות כבוד יושב הכרובים שם הוזהרו הלוים שלא יהרסו לראות את ה' עד שירידו הכהנים את הפרכת, כי אז תראה הכבוד בחביון עזו, וישוב אל מקומו הראשון לקדש הקדשים

⁴⁹ מדרש תנחומא (ורשא) פרשת כי תשא סימן לא: הלוחות ראשונות על שנתנו בפומבי לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו וכאן א"ל הקדוש ברוך הוא אין לך יפה מן הצניעות שנאמר (מיכה ו) ומה ה' דורש ממך כי אם עשה משפט ואהבת חסד והצנע לכת.

⁵⁰ במדבר פרק טז פסוק ט (נשא): (ט) וְלִבְנֵי קֹהֵת לֹא נָתַן כִּי־עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכֶתֶף יִשְׂאֹו:

במדבר פרק טז פסוק א (קרח): וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְחָר בֶּן־לֵוִי!

⁵¹ תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק י הלכה א: רב אמר קרח אפיקרסי היה מה עשה עמד ועשה טלית שכולן תכלת אתא גבי משה א"ל משה רבינו טלית שכלה תכלת מה שתהא חייבת בציצית אמר לו חייבת דכתיב יאגדילים תעשה לך וגו' בית שהוא מלא ספרים מהו שיהא חייב במזוזת אמר לו חייב במזוזת דכתיב יבוכתבתם על מזוזות ביתך וגו'. אמר לו בהרת כגריס מהו אמר לו טמא פרחא ככולו אמר לו טהור באותו שעה אמר קרח אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול. באותה השעה אמר משה רבון כל העולמים אם נברא לארץ פה מששת בראשית הרי מוטב ואם לאו יברא לה מעכשיו יגואם בריאה יברא ה'.

⁵² כיון שהחטא פוגם למפרע עד דור רביעי, למה לא הזכיר יעקב שהיה דור רביעי לפניו, ועל זה תירץ שיעקב ביקש רחמים שלא יגיע הפגם עד אליו

⁵³ אור החיים במדבר פרק טז פסוק א: נמצינו אומרים שהאילן הוא יעקב, ויצאו ממנו י"ב ענפים, ואחד מהם הוא לוי, ענף זה העניף ג' ענפים גרשון קהת ומררי, וקהת העניף ד' ענפים עמרם יצהר חברון ועוזיאל, וענפי יצהר הוא קרח, והנה בבא קרח להחליף ענפי הקדושה ולהפך הכהונה ממקומה נפגמו ענפי הקדושה שבשורש נשמתו שהיו כולן לשבח, והתחיל ממטה למעלה בראשונה הענף עצמו שהוא קרח בתחלה היה נקרא קרח טהור, בן יצהר שהיה מאיר לעולם כצהרים, בן קהת שהיה מקהה שיני כל רואה גדולתו ומעלתו, בן לוי שנתלוא מיום לידתו להקב"ה בכמה מעלות, ועכשיו הענף עצמו שנקרא קרח נפגם ועשה בו קרחה, ולא ענפו לבד אלא גם שורש הענף שבא ממנו שהוא יצהר נהפך לרעה כשורש נשמתו והרתיח כל העולם כולו כצהרים, ולא שורש אחד לבד אלא גם שורש שלמעלה ממנו שהוא בן קהת נהפך לרעה להקהות שיני מולידיו, ולא זו בלבד אלא גם שורש הענף הראשון שיצא מיעקב שורש של נפש קרח אשר שם נעקרה נפגמה ועשתה בו נקמה ללוותו לגיהנם, וממה שלא הזכיר הכתוב בן יעקב עדיין שורש הראשון שהוא בעיקר האילן שהוא יעקב לא נודעו מעשיו אם גם עדין הגיע הפגם ונמצא נעקר שורשו של קרח מעיקרו או לא:

פסר ישמח משה - פרשת נשא: ולי נראה להמתיק, על פי מה שכתבתי למעלה בסיום יחי על הפסוק (תהלים מ"ט ט) (מט כ) ובתפלה למשה (שם) תבא עד דור אבותיו וגו', על פי האור החיים בפרשת קרח במ"ש על המדרש (סנהדרין ק"ט ע"ב) קרח (במדבר טז א), שעשה עצמו קרחה, בן יצהר שהרתיח כל העולם כצהרים וכו', עיין שם ושי". והנה המבואר דכל זמן שהפגימה אינו מגיע עד שרשו בהאבות שהם עיקר האילן, אינו נכרת לנצח, מה שאין כן אם ח"ו מגיע עד שם. והנה איתא (במסכת ברכות דף ט"ו [ע"ב]) אין קורין אבות אלא לשלשה. והנה שם בסימן מ"ט (תהלים מט טו) מדבר ברשעים כצאן לשאול שתו וגו', לזה אמר תבא עד דור אבותיו, ר"ל אם רעתם תבא עד שרשם בהאבות, דהיינו דור אחר דור למפרע עד דור האבות, עד נצח לא יראו אור, והבן.